

36259

ЦТВО УНП. „СВОБОДА І ПРАВО“, ч. 2.

Матеріали

до програми, тактики й організації
Української Народної Партії.

20 Богун-Цуднов
Андрій Дук
Полетика

Випуск I.

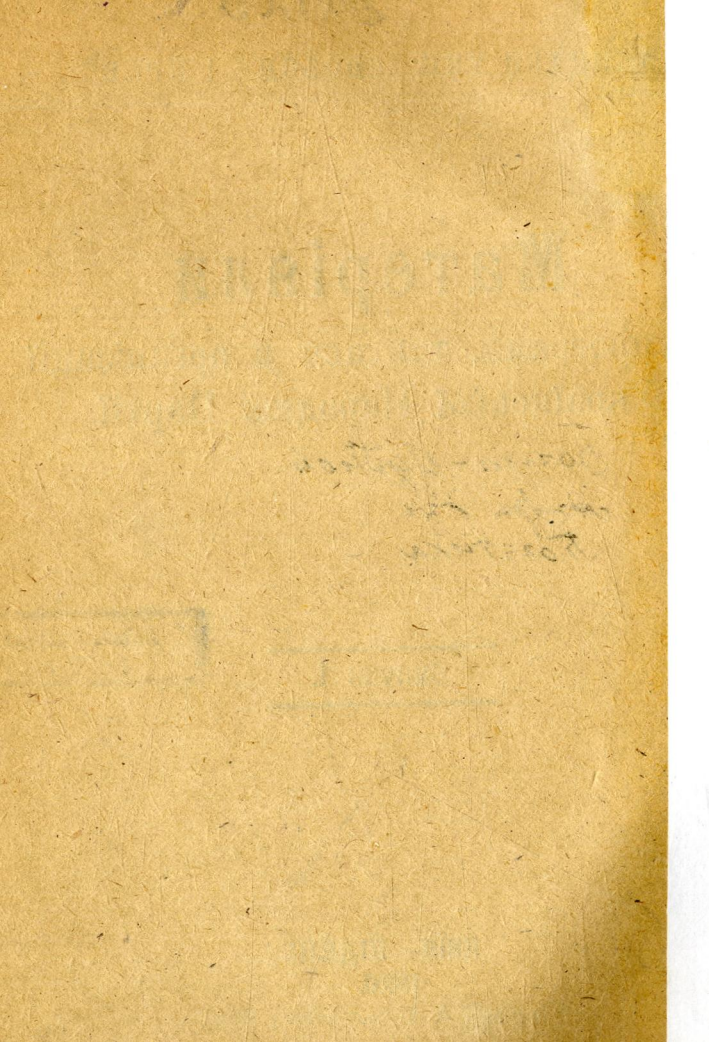
Львів. Бібліотека
АН. УРСР

~~КНИГОЗНАМКА
„СТУДІОН“
У ЛЬВОВІ~~

КИЇВ—ВІДЕНЬ
1920.

З друкарні А. Гольдгауєсна у Відні.

у н.п.

10
ВИДАВНИЦТВО УНП. „СВОБОДА І ПРАВО“, ч. 2.

Матеріали

до програми, тактики й організації
Української Народної Партії.

5817

Випуск I.

Львів. Бібліотека
АН УРСР

КИЇВ — ВІДЕНЬ
1920.

З друкарні А. Гольцгавзена у Відні.

Львівська державна
наукова бібліотека

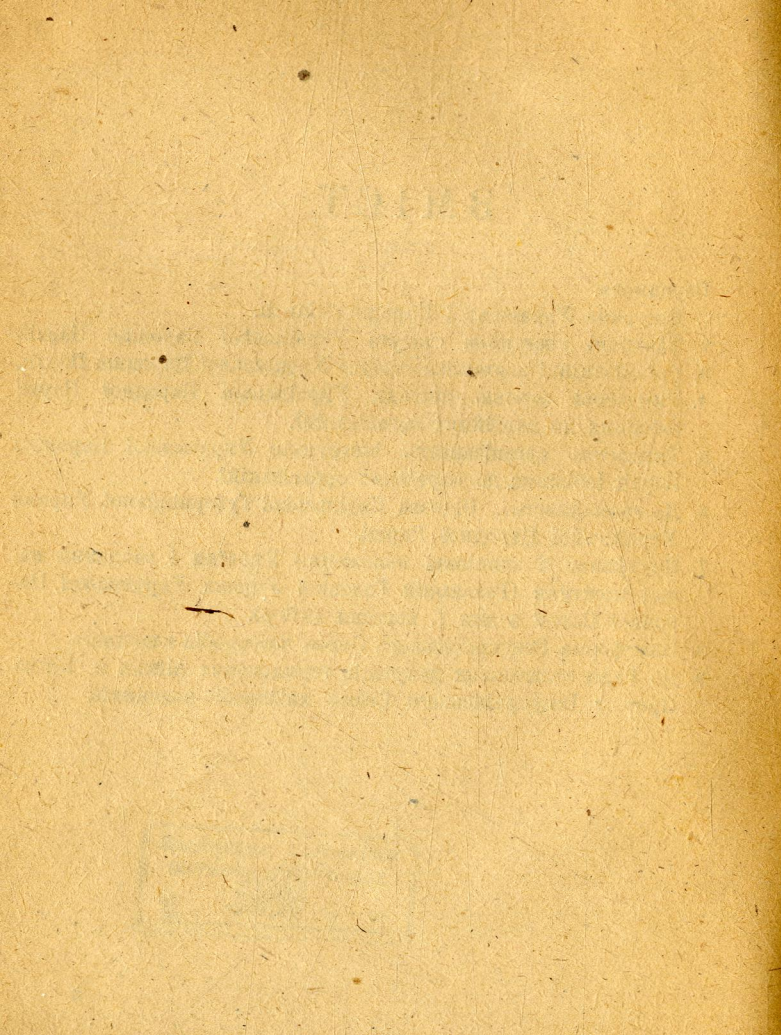
№

3896

З М І С Т.

Передмова.

1. Програма Української Народної Партії.
2. Тактичні постанови статута Української Народної Партії.
3. Організаційні постанови статута Української Народної Партії.
4. Тимчасові основи тактики Української Народної Партії (обіжник до партійних організацій).
5. Тимчасова організаційна інструкція Української Народної Партії (обіжник до партійних організацій).
6. До громадянства. Відозва Подільської Губерніяльної Управи Української Народної Партії.
7. Внутрішнє й зовнішнє положення України і завдання нашої політики (Резолюція Головної Управи Української Народної Партії з дня 7. вересня 1919 р).
8. Платформа Всеукраїнського Союзу хліборобів-власників.
9. До Ради салдацьких депутатів германських військ м. Києва. Протест Всеукраїнського Союзу хліборобів-власників.

Передмова.

Прийнята на організаційних зборах Партії в Станиславові дня 15. мая 1919 р. програма Партії, видрукована враз з статутом Партії в Борщеві так само в маю 1919 р., містить головні основи, на яких давніща політична організація українського селянства — Всеукраїнський Союз хліборобів-власників — перемінялася на політичну Партію з новою назвою і могла уважатися лише тимчасовою плятформою, з якою Партія вступала тоді в життя.

В падолисті 1919 р. на нараді членів Тимчасової Головної Управи Партії в Кам'яниці на Поділлі, при участі деяких визначних членів і організаторів Партії, пороблено деякі зміни в програмі і в цім зміненім виді вона тут друкується та повинна уважатися далі тимчасовою плятформою Партії.

Окремим розділом друкується перший параграф видрукованого в Борщеві статута Партії, з опущенням цілком зайвих уступів, п. з. «Тактичні постанови статута У. Н. П.». До статута, який нормує організаційний устрій Партії, цей параграф не належить.

Решта статута друкується п. з. «Організаційні постанови статута У. Н. П.,» з тим, що § 2 і один уступ § 13 перенесено на більш відповідне місце, по § 11. В деяких місцях статута також пороблено незначні зміни, відповідно до змін в програмі, при чім опущено § 31 статута.

Дальше йдуть два обіжники до партійних організацій в справах тактичних і організаційних, відозва Подільської Губерніяльної Управи до громадянства і резолюція Тимчасової Головної Управи Партії з дня 7. вересня 1919 р., з оцінкою положення України і визначенням завдань національної політики.

Перечислені документи враз з програмою обнимають час ідеологічного й організаційного оформлення Партії, як Української Народної Партії, й досить виразно освітлюють її політичне обличчя і організаційну структуру.

А що Українська Народна Партія є продовженням Всеукраїнського Союзу хліборобів-власників (селян), який повстав в жовтні 1918 р., в наслідок розколу Київського Областного Союзу хліборобів-власників (поміщицького), для того містимо тут і платформу Союзу та його протест до Ради салдацьких депутатів германських військ м. Києва, проти втручання Німців у внутрішню боротьбу на Україні.

Обидва документи кидають багато світла на політичний світогляд представників дрібного й середнього українського селянства, яке, випроставшись з під опіки реакційного антиукраїнського панства, рішило взяти у

власні руки оборону і своїх класових інтересів й інтересів української державности, закладаючи власну політичну організацію.

Всі перечислені документи стануть багатим матеріалом для вироблення дефінітивної програми й статута Партії та організаційних норм і в такому характері вони тут друкуються. Справою програми має зайнятися З'їзд Партії, скликання якого відсувається на неозначений час, з причини чужинецької інвазії на Україну й неустаючої анархії в краю.

На зборах Партії в Станиславові в маю 1919 р. брали участь також деякі провідники Української Партії хліборобів-демократів. Запала була навіть постанова про об'єднання обох партій, в формі зобов'язання присутніх членів обох партій агітувати за об'єднання між своїми партайманами. Але зовнішні й внутрішні обставини існування обох партій помішали процесові об'єднання, який розпочався через приступлення хліборобів-демократів до У. Н. П. Партія хліборобів-демократів існує далі, як самостійна організація.

Ідеологічна й класова спорідненість У. Н. П. з українською національною демократією в колишній Австро-Угорщині, а також організаційне завдання Партії поширити свою організацію на всі українські землі, завдання, впливаюче з головного національно-політичного завдання — об'єднання всіх українських земель, спонукали Тимчасову Головну Управу Партії увійти в близький контакт передовсім з галиць-

кою Українською народно-трудовою Партією, наслідком чого було делегування цєю Партією до Тимчасової Управи У. Н. П. в Кам'янці на Поділлію двох відпоручників.

Як відомо під назвою Українська Народна Партія вже існували партії на Україні наддніпрянській (1902 до 1917) і на Буковині. Українська Народна Партія на Наддніпрянщині, популярно звана «Енупе», перестала існувати в 1917 р., перетворившись на Українську Партію самостійників-соціалістів. З цєю старою У. Н. П. (Енупе) нову У. Н. П. ніщо не лучить, крім назви. Одначе, щоби нову У. Н. П. не змішувано з старою У. Н. П., проєкується для нашої Партії прийняти лозунг: «Свобода і Право», який, коли буде потреба, може бути прийнятий також як підзаголовок назви Партії. Тим часом лозунг «Свобода і Право» є назвою партійного видавництва.

Падолист, 1919.

Редакція.

I.

Програма Української Народної Партії.

Загальні основи.

Українська Народна Партія визнає, що український народ може тільки тоді використати природні багатства своїх земель, стати багатим і сильним та зрівнятися з іншими культурними народами світу, коли забезпечить собі незалежне національно-державне життя.

Українська Народна Партія визнає, що будувати державу можна тільки за допомогою всіх економічно здорових і творчих елементів народу, опираючись головню на широкі маси дрібного й середнього селянства. Тому в основу державного будівництва Партія кладе реальні інтереси українського селянства, дрібного міщанства, робітництва й трудової інтелігенції.

Бажаючи забезпечити національну єдність українського народу й утвердити привернене державне право на його землях, врятувати край від чужинецького панування та експльоатації, захистити нарід від злиднів, забезпечити йому щасливу будуччину й добробут та змогу вільного політичного, культурного й економічного розвитку, — Українська Народна Партія провадить боротьбу за досягнення таких цілей:

А) В області національно-політичній.

1. Об'єднання всіх історично й етнографічно українських земель та забезпечення національно-державного існування тих земель.

2. Забезпечення автономії тим частинам української землі, які перебували в інших історичних умовах і мають економічні й побутові особливості, а також тим окраїнам, населення яких має мішаний

характер, а які становлять з Україною одну географічно-економічну цілість.

3. Скликання Українських Установчих Зборів, на підставі загального, рівного, прямого й тайного голосування по пропорціональній системі, які мають визначити державний устрій України й забезпечити правний лад в краю основним законом, по якому законодавча влада повинна належити парламентові, а виконочна влада — раді міністрів, політично відповідальній перед парламентом.

4. Видання виборчого закону до парламенту, земських та мійських самоуправавань, заснованого на загальнім, прямім, рівнім і тайнім голосуванню по пропорціональній системі, з обмеженнями, які уможливають роботоспосібний склад репрезентаційних установ.

5. Застосування принципу незмінності суддів, як найголовнішої запоруки законності й правного ладу в державі. Вищою судовою владою на Україні повинен бути Генеральний Суд.

6. Рівності усіх громадян держави перед законом, незалежно від національності, віри, полу й достатків та скасування всіх станових привілеїв.

7. Забезпечення українській мові прав урядової мови державної.

8. Обовязковости для всіх освіти на українській мові.

9. Забезпечення особним законом прав інших мов в школах і державних установах.

10. Самостійности й незалежности (автокефальности) православної церкви на Україні та свободи інших віроісповідань.

11. Утворення сильної армії й фльоти, як головної опори державности.

12. Такої національної економічної й фінансової політики, яка забезпечувала би розвій народного господарства й захищала край від експльоатації чужинців.

Б) В області економічній.

З огляду на те, що головною творчою економічною верствою на Україні є середнє й дрібне селянство; що головною основою народного

господарства є хліборобство, продуктивність якого опирається на середню й дрібну земельну власність, при допомозі асоціацій і кооперацій хліборобських; що піднести добробут народу можна тільки шляхом переведення раціональної з точки погляду розвою продукційних сил краю земельної реформи, при одночасних заходах до розвитку національної промисловости, — Українська Народна Партія буде:

1. Обороняти дрібну й середню земельну власність.

2. Домагатися скасування великої земельної власности.

3. Домагатися примусового викупу земель великих власників понад призначені норми, необхідні для ведення культурного господарства, та передачі їх малоземельному й безземельному селянству, яке живе з хліборобства, у власність на виплату, на умовах найбільше вигідних і льготних.

4. Землі удільні, казенні та монастирські мають перейти на власність державну, як рівнож мають перейти під заряд держави всі ліси державні, а також примусово викуплені ліси великих земельних власників, крім дрібних лісів.

5. Домагатися, щоби право купівлі землі було обмежене на 25 десятин.

6. Стояти за організацію дешевого державного меліоративного кредиту, через кооперативні товариства і їх союзи.

7. Допомогати як найширшому розвитку всіх галузів сільсько-господарської кооперації і розвитку хуторського хазяйства.

8. Допомогати шляхом розвитку державного й кооперативного кредиту розвитку національної промисловости та торгівлі.

9. Домагатися, аби земельна й промислово-торговельна політика була як найбільше сприятливою для розвитку всіх галузів народного господарства.

10. Домагатися: державної охорони праці робітників; скорочення робочого дня на фабриках і заводах до 8 годин; державного забезпечення робітників на випадок каліцтва і забезпечення на старість; організації публичних робіт для безробітних в напрямі допомоги розвитку народного господарства; заборони праці дітей на фабриках і заводах до закінчення курсу обовязкової освіти; заборони

праці підлітків до 18 літ в тих галузях фабрично-заводської промисловости, де праця може бути шкідливою для здоров'я; обмеження праці підлітків до 6 годин; заборони праці жінок на фабриках і заводах в тих галузях промисловости, де праця може бути шкідливою для здоров'я самих жінок і потомства; оборони материнства, відпустки жінкам-робітницям на фабриках і заводах до і після породіль, з удержанням для них протягом відпустки та допомоги їм в справі виховування дітей; заведення третейських судів для поладження конфліктів між підприємцями й робітниками на паритетних основах.

10. Домогатися прогресивного оподаткування всяких доходів поперх певного трудового мінімума.

В) В області національно-культурній.

З огляду на те, що добробут державний і народний залежить від ступня народної освіти в рідний мові й національної свідомости народу на історичній основі, а також від поширення в широких народних масах різного прикладного знання, по різних галузях техніки, — Українська Народна Партія буде домогатися:

1. Найбільшого поширення всякого рода шкіл, з осібна заснування різних технічних і ремісничих шкіл, а також шкіл загально-освітніх, близьких до селянства, де-б молоде покоління виховувалося на здорових та сильних людей і свідомих горожан.

2. Організації дошкільної й позашкільної освіти.

3. Найширшого розвитку всяких культурних товариств і товариств для фізичного виховання молоді.

4. Заложення на селах всяких взірцевих майстерень, курсів по різних галузях знання й техніки, а також наукових музеїв та инш.

5. Державної допомоги земським і громадським установам та приватним організаціям для піднесення національної свідомости й культурного рівня широких народних мас.

II.

Тактичні постанови статута Української Народної Партії (1 § статута).

Для досягнення зазначених в програмі цілей Українська Народна Партія буде: а) об'єднувати коло себе всі елементи населення України, що обстоюють порядок і законність та боряться проти анархії, яка руйнує підставу народного господарства й державности — дрібних і середніх селян хліборобів та промисловість, а для цього вживатиме усіх заходів що-до національно-політичного виховання народу на свідомих українських громадян-патріотів, провадитиме організацію народу для забезпечення йому добробуту, порядку й законности та буде:

а) Брати участь через своїх заступників в роботах урядових і громадських установ та організацій; брати активну участь у всіх виборах до законодавчих установ, державних або громадських інституцій, ставлячи і переводячи вибір своїх кандидатів; уживати всіх законних способів політичної боротьби, в цілях оборони та зміцнення української державности.

б) Увійходити в зносини з урядовими та громадськими установами, сільсько-господарськими, торговельними та промисловими організаціями по всіх питаннях, які торкаються завдань та діяльності Партії.

в) Давати допомогу до утворення різних сільсько-господарських, кооперативних, кредитових та ощадно-позичкових товариств і установ, як рівно-ж утворювати такі товариства та установи.

г) Скликувати з'їзди та конференції Партії, організувати та провадити видавництва, які допомагатимуть зміцненню та розвиткові діяльності Партії.

л) Перепроводжувати анекти й збирати статистичні дані по всіх галузям сільського господарства на Україні.

м) Вживати на підставі закону всіх заходів, які допомагатимуть розвиткові Партії та будуть зміцнювати добробут її членів.

н) Входити в згоду, спілки й бльоки, коли зайде така потреба, з ріжним партіями та організаціями для здійснення завдань Партії.

III.

Організаційні постанови статута Української Народної Партії.

Членство.

3. Членами Партії можуть бути громадяне й громадянки української нації не молодші 21 року, не позбавлені судом горожанських прав, які поділяють завдання Партії, зобов'язуються виконувати всі правила, вимоги й обов'язки, предбачені програмою й статутом Партії, та підлягати всім інструкціям і розпорядкам керуючих органів Партії. — Кількість членів Партії необмежена.

4. Прийом членів Партії відбувається на підставі заяви бажаючого вступити до Партії, по постанові відповідної Ради Відділу Партії, в окрузі якого постійно проживає прохач. До заяви повинна бути приложена рекомендація трьох членів Партії.

5. Кожний член Партії може виступити з Партії, подавши про це писану заяву Управі Відділу, до якого належав.

6. Члени Партії, які в призначений строк не заплатили належного членського внеску, уважаються за вибувших з Партії.

7. Члени Партії, які пошкодили Партії, або не відповідають завданням її, можуть бути виключені зі складу членів Партії, по докладу місцевої Управи, або місцевої Ради, відповідними Загальними

Зборами членів Партії, постановою 2/3 голосів членів, присутніх на Загальних Зборах.

Коли член, якого думають виключати з Партії, побажає дати пояснення, то Збори повинні вислухати його пояснення.

Коли Рада відповідного Відділу постановить необхідним подати на ухвалу Загальним Зборам про виключення якого члена з Партії, вона (Рада) має право позбавити цього члена Партії участі в діяльності Партії ще до постанови Загальних Зборів про виключення його з Партії.

8. Внески, які зроблені до каси Партії членом, що вибуває зі складу Партії, не повертаються.

9. Члени, яких виключено зі складу Партії, можуть бути знова прийняті в Партію, коли про це буде ухвалено постановою більшості 2/3 голосів членів відповідних Загальних Зборів Партії.

10. На Загальних Зборах член Партії має тільки один голос, якого він не може передавати нікому іншому.

Кошти.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

11. Кошти Партії складаються: а) з вступного внеску; б) з членських річних вкладок; в) з прибутків від капіталів та майна Партії; г) з прибутків від торговельних та промислових підприємств Партії; д) з жертв на розвиток діяльності Партії, або на спеціальну ціль.

Розмір вступного та членського внеску ухвалюють відповідні Загальні Збори членів Партії, в залежності з потрібними на рік для Партії коштами.

Кошторис видатків на рік складається Управами Партії, починаючи з Генеральної Управи, й затверджуються відповідними Загальними Зборами.

(Партія має всі права юридичної особи і тому має право набувати, купувати, продавати, закладати, арендувати, брати до свого керування, на підставі існуючих законів, всяке майно, рухоме й нерухоме, складати всякі умови, брати на себе всякі обов'язки, які дозволяються законом, одержувати спадщину по духовній, позивати та

відповідати в судах і мати також всі інші права юридичної особи, визначені в законах (§ 2 статута).

(Так само Відділам належаться всі права юридичних осіб і тому вони мають право в межах своєї округи [області, губернії, повіту, міста, волости] набувати й збувати рухоме та нерухоме майно, давати його в аренду, мати окремі власні торговельні й промислові підприємства, позиватись в судах по справам, які торкаються Відділу і т. н. (З § 13 статута.)

Керування справами Партії.

а) Загальні основи.

12. Українська Народна Партія поділяється на Відділи: краєві й губерніяльні, що обєднують членів її в губернії й краю, повітові — в повітах, волостні — в волости, мійські — по містах.

13. Кожний Відділ Партії провадить свої господарські справи, що торкаються його, яко філії, самостійно.

14. Представництво Української Народної Партії й керування справами її та загальним напрямом діяльності Партії належить центральному органу Партії—Генеральній Раді, яка вибирає з себе виконавчий орган — Генеральну Управу.

Областним відділам Української Народної Партії в межах України (Наддніпрянщина, Галичина, Кубань і т. д.) надаються автономні права.

Представництво Української Народної Партії й керування справами та загальним напрямом діяльності її належить в кожній із згаданих частин України краєвим Головним Управам.

б) Відділи Партії.

15. Керування усіма справами в кожному окремому Відділі та розпорядження коштами його належить Загальним Зборам членів цього Відділу; виконавчим органом Загальних Зборів у кожному Відділі є Управа (волостна, мійська, повітова, губерніяльна, краєва), а органом догляду — Рада Партії: волостна, повітова, мійська губерніяльна, краєва.

в) Волостні та мійські Відділи.

16. Волостні та мійські Загальні Збори членів Української Народної Партії вибирають таємним голосуванням членів волостної або мійської Ради Партії, з членів волостного чи мійського Відділу Партії, строком на один рік, в кількості від 7 до 9 осіб.

17. Волостна чи мійська Рада Партії зі свого складу таємним голосуванням вибирає на один рік волостну чи мійську Управу Партії. Число членів Управи може бути не менше трьох і не більш п'яти осіб.

Управа вибирає з поміж себе голову Управи, його заступника та скарбника. Заступник голови може бути разом і скарбником Управи.

18. Волостна чи мійська Рада Управи зі свого складу вибирає також голову та секретаря Ради.

19. Засідання волостної чи мійської Ради Партії дійсні тоді, коли на них присутні не менше як половина членів Ради, в тому числі голова або його заступник.

20. Скарги на Управу подаються до Ради, яка розв'язує їх.

21. Волостні чи мійські Ради або Управи вирішують справи простою більшістю голосів своїх членів, присутніх на засіданню.

г) Повітові Відділи.

22. Загальні Повітові Збори складаються з членів Партії, по три представники від кожної волости повіту. Вибори членів до Загальних Повітових Зборів провадяться загальними волостними та мійськими зборами членів Партії таємним голосуванням.

23. Повітові Ради складаються з осіб уповноважених волостними та мійськими Відділами Партії, по одному від кожного Відділу; цих уповноважених вибирають загальні волостні чи мійські збори членів Партії таємним голосуванням на один рік.

24. Повітова Рада таємним голосуванням вибирає на рік Повітову Управу Партії не більш як з семи осіб, в тім числі голову, заступника голови та скарбника Управи.

д) Губерніяльні Відділи.

25. Губерніяльні Загальні Збори складаються з представників повітових відділів, по три від кожного повіту, вибраних повітовими Загальними Зборами Партії.

26. Губерніяльні Ради Партії складаються з представників від кожного Повітового Відділу Партії, для чого Повітової Ради вибирають таємним голосуванням по два представники від Повітового Відділу на один рік.

27. Губерніяльна Рада Партії вибирає таємним голосуванням Губерніяльну Управу, в кількості не більш як сім членів, в тім числі голову, заступника голови та скарбника.

е) Краєві Відділи.

28. Краєві Загальні Збори членів Партії складаються з представників від Повітових Рад кожного автономного краю, що входить в склад України.

29. Краєві Загальні Збори вибирають таємним голосуванням зі свого складу на один рік, в кількості по два представника від кожної губернії чи округи краю, Краєву Раду Партії.

Краєві Загальні Збори можуть обрати до Краєвої Ради і окремих членів Партії, що не входять в склад Краєвих Зборів, але зробили Партії особливі послуги, або таких, яких діяльність в складі Краєвої Ради або Краєвої Управи Загальні Збори визнають корисною для Партії.

30. Краєва Рада Партії таємним голосуванням вибирає на один рік Краєву Управу, не більш як з 7 осіб. Члени Краєвої Управи вибирають з поміж себе голову, секретаря та скарбника.

ж) Всеукраїнські Загальні Збори Партії
й Генеральна Рада.

32. Всеукраїнські Загальні Збори Партії складаються по два представники від Повітових Рад кожного краю, вибраних таємним голосуванням.

33. Всеукраїнські Загальні Збори Партії вибірають таємним голосуванням зі свого складу на один рік, в кількості по два представника від кожної губернії, Генеральну Раду Партії.

Всеукраїнські Загальні Збори можуть вибрати до складу Генеральної Ради Партії й окремих членів Партії, що не входять в склад Всеукраїнських Загальних Зборів, але зробили Партії особливі послуги або таких, яких діяльність в складі Генеральної Ради або Управи Загальні Збори визнають корисною для Партії.

34. Генеральна Рада Партії таємним голосуванням вибірає на один рік Генеральну Управу, не більш, як з семи осіб. Члени Генеральної Управи вибірають з поміж себе голову, двох заступників голови, секретаря та скарбника.

35. Чергові Всеукраїнські Загальні Збори скликаються Генеральною Управою Партії, один раз на рік, по призначенню Ради. Надзвичайні Загальні Збори Партії скликаються Генеральною Радою Партії з власної ініціативи, коли інтереси Партії того вимагають, або по вимозі не менш як 10-ти повітових рад.

з) Загальні Збори Відділів.

36. Загальні Збори Відділів Партії бувають: а) чергові, які скликає відповідна Управа не менш як раз на рік і б) надзвичайні, які скликає відповідна Рада по заяві Управи, або одної третини членів Ради.

37. Чергові Загальні Збори скликаються для розгляду та затвердження грошових звітів Управи, затвердження кошторису, ухвали плану діяльності, для ріжних виборів та вирішення біжучих справ.

38. Надзвичайні Загальні Збори скликаються в разі потреби для розгляду і розв'язання справ, які не підлягають компетенції відповідної Ради.

39. Надзвичайні Загальні Збори Відділів скликають відповідні Управи Партії по постановках відповідних Рад, або на підставі писаних заяв Ревізійної Комісії, або:

а) для волостних Відділів — по заяві не менш як одної третини членів волостного Відділу Партії; б) для повітового Відділу — по заяві не менш як одної четвертини числа волостних Відділів повіту; в) для губерніяльних Відділів — не менш як одної третини числа повітових Відділів губернії; г) для краєвих — не менш третини числа повітових Відділів краю.

40. До компетенції Загальних Зборів взагалі, так відділів як і всеукраїнських належать:

а) Розгляд та затвердження плану діяльності Партії, ухвала інструкцій для виконавчих органів Партії, вибір уповноважених до вищих керуючих органів Партії;

б) розгляд та затвердження звіту з політичної діяльності відповідних Рад та Управ Партії;

в) вибір членів Рад і Ревізійних Комісій;

г) справи придбання й аренди рухомого й нерухомого майна;

д) справа продажу й застави рухомого й нерухомого майна;

е) затвердження річних грошових звітів і кошторисів відповідних Управ.

ж) дозвіл Управам користуватися кредитом і брати на себе зобов'язання, короткосрочні й довгосрочні;

з) вибір представників для спеціальних репрезентацій з особливими дорученнями;

і) розгляд питання про зміну або доповнення статута Партії;

к) вирішення усіх інших питань, які виникатимуть з суті статута, або діяльності Партії.

41. Управи повинні повідомляти про Збори оповістками, зазначаючи місця засідань Загальних Зборів, час коли вони мають відбутися і питання, які підлягають обміркуванням: а) волостні чи мійські — не пізніш, як за 10 день; б) повітові — не пізніш, як за 15 день; в) губерніяльні та краєві — не пізніш, як за 1 місяць; д) всеукраїнські — не пізніш, як за 2 місяці до дня відкриття Зборів.

42. Чергові Збори вважаються за дійсні, коли на них будуть присутні: у волостних чи мійських Відділах не менш як $1/5$ части-

ни всіх членів Партії відповідної волости чи міста; в повітових і губерніяльних Відділах — не менш як 1/3 числа всіх уповноважених; на краєвих і всеукраїнських Загальних Зборах не менш 1/3 уповноважених, маючих право бути на Зборах. Надзвичайні Збори дійсні при всякій кількості членів, які прибули на Збори.

43. Коли на чергові Збори не явиться згадана кількість членів, то вони вважаються не дійсними, а замість їх скликаються не пізніш як через тиждень нові Збори, постанови яких дійсні при всякому числі членів. На нових Зборах можуть бути розглянуті тільки ті питання, які були зазначені в оповістках.

44. Загальні Збори відчиняє голова Ради Відділу, після чого Збори обирають зпоміж себе голову й секретаря; ці обов'язки можуть виконувати й члени Управи.

45. Всі питання вносяться на розгляд Загальних Зборів відповідними Управами. Коли відповідні Відділи побажають порушити які небудь питання, що безпосередно торкаються діяльності вищого над ним Відділу, або його органів, то повинні подати про це писану заяву не пізніш, як за день до засідання.

46. Кожний член Зборів користується на Зборах тільки одним голосом, якого він не має права передавати. Постанови Зборів дійсні, коли вони прийняті простою більшістю голосів, крім випадків окремо зазначених в цьому статуті. Коли голоси поділяються порівно, то голос голови має перевагу, а як голосування закрите — то справа підлягає новому голосуванню.

47. Усі вибори урядових осіб на Загальних Зборах, а також голови Зборів і питання про виключення членів Партії вирішуються таємним голосуванням.

48. Протокол Зборів, який ведеться секретарем, заноситься в окрему книгу і підписується головою Зборів і присутніми членами Управи. Після написання протоколу копії з нього негайно посилаються до відповідних Відділів.

49. Постанови Загальних Зборів, які відбулися на підставі правил цього статуту, є обов'язкові для всіх членів відповідних Відділів.

і їх органів. Постанови Всеукраїнських Загальних Зборів Української Народної Партії обов'язкові для всіх членів і організацій Партії.

з) Конференції.

50. Для вирішення окремих питань, що виникають з політично-державного життя української нації і потребують негайного рішення, скликаються Конференції Партії.

51. Конференції бувають: всеукраїнські, краєві, губерніяльні, повітові.

52. Право участі в Конференціях мають:

а) На всеукраїнській Конференції: всі члени Генеральної Ради, голови Губерніяльних Управ або члени їх по окремому уповноваженню Губерніяльних Управ, голови Повітових Управ або члени їх по лів Партії, з числа членів повітових Управ.

б) На краєвих і губерніяльних Конференціях: члени Краєвої й Губерніяльної Управ, представники (по два) від Повітових Відділів Партії, з числа членів повітових Управ.

в) На повітській Конференції: всі члени повітової Управи, представники (по одному) від волостних Відділів Партії, з членів волостних та міських Управ.

53. Постанови Конференції докладаються відповідним Загальним Зборам членів Партії для розгляду та затвердження.

і) Права і обов'язки Управ.

54. Управа кожного Відділу керує його справами, боронить інтереси, як і являється його законним і управненим заступником перед властями, громадськими організаціями, всякого рода установами; веде всі операції Відділу, приймає і виплачує гроші; слідкує за цілістю й витратами грошей, які є в його розпорядженню; порядкує всім рухомим і нерухомим майном Відділу, складає всякого рода умови й зобов'язання; наймає і увільняє служачих; складає проекти й інструкції у всіх галузях діяльності свого Відділу і вносить їх на затвердження Загальних Зборів; складає відчити (справоздання) й подає їх на обміркування Ревізійної Комісії та Загальних Зборів для

затвердження й взагалі керує діяльністю свого Відділу. Векселі й інші боргові зобов'язання, умови, контракти, довіреності і т. инш. підписують не менш, як два члени відповідної Управи, в тому числі голова Ради, або його заступник. Все листування в справах Партії провадиться за підписом голови та секретаря.

Кожна Управа Відділу має печатку з написом: Управа Української Народної Партії (волостна, мійська, повітова, губерніяльна, краєва), з зазначенням волости, міста, повіту, губернії, краю. Генеральна Управа має печатку з написом: Генеральна Управа Української Народної Партії всієї України.

Права і обов'язки Рад.

55. Ради доглядають за виконанням Управами статута, законів, постанов Загальних Зборів і правил та інструкцій, виданих і затверджених Всеукраїнськими Загальними Зборами, а також за цілістю капіталів, документів і майна. Рада може доручити спеціальну провізоричну працю окремим своїм членам особисто.

Ревізійні Комісії.

56. Ревізійні Комісії є органами контролю над діяльністю Управ і інших виконавчих органів Партії, для докладної ревізії діловодства, рахівництва, скарбниці, майна і взагалі всякого рода цінностей. Чергові Збори що року вибирають окрему Ревізійну Комісію в складі не менш, як три особи і 2-х кандидатів до них. Інструкція Ревізійних Комісій затверджується Всеукраїнськими Зборами.

Суд чести і юридичне Бюро.

57. При Відділах Української Народної Партії засновуються товариські суди чести і юридичні бюро, статuti яких затверджуються Всеукраїнськими Зборами Партії.

Ліквідація Партії.

58. Українська Народна Партія ліквідується, коли проте буде постанова Всеукраїнських Загальних Зборів Партії, ухвалена не менш

2/3 членів Зборів, або в складі Партії лишиться не більш, як два по-вітови Відділи.

59. При ліквідації Партії майно та кошти її передаються в одну з українських громадських, або просвітних організацій.

IV.

Тимчасові основи тактики Української Народної Партії.

(Обіжник до партійних організацій.)

Тактика Партії твориться самим життям. Низче наведений нарис основ тактики У. Н. П. є тільки спробою накреслити головні принципи, впливаючі із сучасних умов нашого політичного життя. Відповідно до місцевих умов тактика може мінятися, але головні принципи її мусять зіставатися непорушними.

I. У. Н. П. є насамперед партією, що стоїть в обороні національно-державних і культурних здобутків українського народу, соціально-економічних прав його й старається про їх розвиток. . . Головною підставою нашої державности і народного господарства є середнє й дрібне селянство, представники національної промисловости, ремісництво, інтелігенція й робітництво; їх інтереси й право на здобуття власної праці та поліпшення їх життя — отсе головні завдання нашої Партії.

II. Українська державність може будуватися й розвиватися тільки на підставі вироблених і вистражданих всеєвропейською демократією принципів демократизму, правности, порядку й парламентаризму, тому У. Н. П. визнає тільки еволюційний розвиток і правно-парламентарні способи боротьби.

III. З уваги на вищесказане, Партія мусить завжди стояти на таких підвалинах:

1. Твердо й непохитно додержуватися принципів демократизму, правного ладу й парламентаризму, а також основних принципів своєї соціально-економічної й національно-культурної програми.

2. Завжди стояти на ґрунті легальності й ухилятися від авантурницьких переворотницьких способів боротьби, бо такі способи можуть зашкодити зростові Партії та значінню її в державному будівництві, скомпромітувати її в широких колах людности й зашкодити самій ідеї національності й державности.

3. Представники Партії повинні брати участь в роботі місцевих самоврядувань на місцях, мійських та земських, і завжди стояти в обороні законности й ладу та підкреслювати й освітлювати основні завдання У. Н. П., стараючись об'єднати коло Партії всі місцеві інтелігентні сили, здатні до державної праці.

4. Шукати згоди й навіязувати контакт з такими партіями й організаціями, які твердо стоять на принципах демократизму й парламентаризму, законности й порядку. На таких підвалинах стоїть і Національно-Державний Союз, а тому треба допомагати розвитку його на місцях і в його імені та під його прапором виступати та популяризувати його в широких колах людности.

5. Приєднувати до У. Н. П. лише такі елементи, які нескромпромітували себе авантурництвом у часі революції. Для збільшення впливу Партії старатися приєднувати до неї всі здорові й національно настроєні елементи інтелігенції й духовенства.

6. З неукраїнськими партіями піддержувати контакт остільки, оскільки вони не ворожі національно-державним домаганням українського народу й соціально-економічним постулатам У. Н. П.

7. Не піддержувати жадного контакту і не входити в жадні порозуміння з партіями, що стоять в обороні великоземельно-власницьких інтересів, бо ті партії виявили свою реакційність, нерозуміння пореволюційної ситуації, нездатність творити державу на нових підвалинах, накреслених революцією, й показали цілком ворожими інтересам українського народу, що й спонукало демократичні й національні елементи відколотися від Союзу землевласників і заложити український Союз селян-хліборобів, який і поклав початок У. Н. П.

8. В справі земельній і економічній: а) стояти в обороні середньої і дрібної земельної власності, яко основи нашого господарства й державности та домагатися остаточно знесення великої земельної власності, що була головною причиною аграрної анархії; б) підкреслювати і роз'яснювати при всякій нагоді, що земельну справу можна розв'язати тільки в зв'язку з піднесенням фабрично-заводської промисловости і піднесенням агрикультури, а також забезпеченням національно-державних прав українського народу, яко хазяїна своєї землі і розпорядчика свого господарства; в) підпирати ідею викупу великовласницьких земель, не з причини моральности й справедливости до покривджених поміщицьких інтересів, а тільки з причини фінансових інтересів держави, бо тільки таким шляхом можна врятувати нашу валюту в середині й на зовні і положити кінець процесові самочинної примітивної девальзації, яка всею своєю вагою впаде на трудове селянство, робітництво і трудову інтелігенцію. Грошева катастрофа загрожує нам, як натуральний наслідок надмірної продуктивности революційного грошевого станка, вона обезцінить усі грошові знаки, поставить наріз в скрутне становище, бо не буде завіщо купити в чужих краях потрібного нам краму та інших виробів. Крім того, приймаючи ідею викупу, ми підриваємо заміри великоземельних реакціонерів до повороту старого режиму й рятуємо наше селянство від їх пімсти, а народне господарство рятуємо від руїни; г) державні, кабінетські, удільні й монастирські землі складають державний фонд, з якого наділяються сем'ї борців за Україну . . . ; д) допомагати всіма силами розвиткові національної промисловости і ремісництва та об'єднувати представників їх на ґрунті професійно-економічному, закладаючи промислові й професійні організації; е) допомагати розвиткові кооперації взагалі, бо кооперація скріплює економічне становище нашого народу і робить його більш організованим у боротьбі з експлуатацією чужинців; ж) допомагати розвиткові культури, загальної й технічної просвіти, яко підвалини розвитку народного господарства.

IV. Що до сучасного моменту, то памятаючи, що нинішній час є часом переходовим і що ця переходовість накладає на нас тяжкі обо-

в'язки стояти на сторожі принципів демократизму й національно-державно-культурних здобутків українського народу, обороняючи їх перед цілим світом і супроти нападів реакційних російських груп, представники Партії повинні:

1. Допомогати скріпленню законності й порядку і сприяти, аби скоріше скликано було парламент на підставі 5-ти основних вимог демократизму (пятихвостка).

2. Не називати Партії буржуазною, а лише демократичною, якою вона в дійсності і є, бо слово «буржуазний» розуміється у нас не економічно й історично, а по обивательські і може зашкодити популярності Партії в колах, котрі не розуміють правдивого значіння слова «буржуазний».

3. Тимчасово, доки уряд не стане твердо на принципах демократизму й парламентаризму і не перестане бути вузько партійним, ухилятися від участі в уряді на вищих керуючих посадах, як в центрі так і на місцях, аби не творити фікції «буржуазного» уряду і не давати крайнім лівим партіям нагоди в їхніх помилках і експериментах складати вину на «буржуазний» уряд і пропагувати нову революцію, бо це руйнуватиме і без того ще не міцні підвалини законності, порядку й державності.

4. Стояти в контакті з усіма партіями, що твердо в нинішній час стоять на ґрунті загально зазначених принципів демократизму й парламентаризму, аби скріпляти нові підвалини національно-державного і економічного життя нашого народу. З соціалістичних партій можливим є контакт з укр. соц. дем., оскільки провідники їх будуть стояти на зазначених вище наших принципах і відкидають радянську владу. З партією укр. соц. рев. контакту не підтримувати, бо вона не має сталих принципів, розбилася на нечисленну силу ріжних течій і дезорганізує селянські маси дмеаґогічними кличами — провадити революцію для революції. З так званою «Селянською Опілкою», яка є під проводом У. С. Р., контакту не підтримувати, стараючись однаке в її організаціях поширити свій вплив і використовувати для У. Н. П. здорові елементи. Піддержувати новоутворену

Селянську Соціалістичну Партію, котра об'єднує більш помірковані й більш державно творчі елементи з партії У. С. Р.

5. Дбати про розвиток на місцях кооперативів, що дасть змогу поширювати ідеї Партії й провадити культурно-національну працю (при помочи кооперативів) та скріпить економічно становище Партії. Центр партійний виробляє статут Всеукраїнського Кооперативного Союзу хліборобства й промисловости.

Камянець-Подільський, в вересні 1919 р.

Голова Головної Управи У. Н. П. М. Чудінов—Богун.
За Секретаря Партії К. Красюк.

В.

Тимчасова організаційна інструкція Української Народної Партії.

(Обіжник до партійних організацій.)

1. В кожному губерніяльному, повітовому або волостному центрі особи, що поділяють думки Партії, утворюють тимчасово Управи і Ради Партії — губерніяльні, повітові і волостні.

2. Для придбання нових членів необхідно використовувати всякі селянські з'їзди, кооперативні, земські та інші зібрання, скрізь освітлюючи програму і тактику Партії. На селянських з'їздах виступати з резолюціями в дусі партійної програми. Всякої агітації з демагогічними виступами, приваблення членів всяким обіцянками ріжних благ і т. д. рішуче уникати.

3. Нові організації Партії закладати через певних і поважних людей, або установляти мужів довіря, про яких, як і про нові організації, сповіщати відповідну Управу і центр. — В міру того, як

будуть закладатися і поширюватися організації — волостні, повітові, губерніяльні — скликувати з'їзди і поповнювати тимчасові Управи Партії.

5. Коли організації в повіті поширяться в 5—6 волостях, а в губернії обіймуть 5—6 повітів, скликувати з'їзди Партії для вибору Управ, Рад та інших органів Партії по статуту.

6. Кожен член Партії повинен дбати про зріст Партії і її зміцнення. Волосні Управи повинні звязуватися й інформувати про своє життя не тільки з Повітовими Управами але й волосними або й поодинокими особами з волостей інших сумежних повітів.

Повітові Управи повинні бути в звязку не тільки зі своїм губерніяльним центром, але й іншими повітовими Управами губернії і сумежних губерній, а також інформувати безпосередно Головну Управу про свою діяльність та про становище на місцях, давати точні адреси своїх мужів довіря по повітах, аби на випадок бездіяльності або зенепаду губерніяльних центрів, не знищувалися звязки між Головною Управою і місцевими організаціями.

7. Приймаючи нових членів уважати, аби вони не скомпромітували себе в часі революції діяльністю в крайніх правих і лівих партіях, або в часі гетьманщини не шкодили українському національному життю.

8. Всякі відозви дотично основних принципів програми й тактики Партії в цілому не можуть видаватися без згоди й відома центра (Головної Управи).

9. Головна Управа й губерніяльні Управи Партії раз або двічі на місяць, відповідно до обставин, подають губерніяльним і окремим повітовим організаціям, які не мають губерніяльних центрів, відомости про стан внутрішньої й зовнішньої політики, для завідомлення в тій справі всіх організацій, які об'єднуються коло губерніяльних і повітових центрів.

10. З'їзди на місцях і праця мусять провадитися по одному певному плану, під керівництвом губерніяльних і повітових організацій, відповідно до місцевих умов, твердо додержуючися основних принципів У. Н. П.

11. Повітові організації Партії повинні старатися нахилити до Партії всі здорові інтелігентні сили, мати на увазі всіх людей, здатних до адміністративної та іншої державної роботи на місцях, яких можна було-б використати в інтересах цілого народу, про що й доносити центрові Партії.

12. Всі організації Партії й поодинокі члени її повинні дбати про збільшення коштів Партії і для того:

а) Акуратно сплачувати членські внески й належну по статуту частину їх посилати до губерніяльної й Головної Управи.

б) Уважати на те, що для поширення ідей Партії необхідно видавати партійну пресу й літературу, що при майбутніх виборах для агітації потрібні будуть великі кошти, для того необхідно збирати крім членських внесків добровільні жертви від членів партії і осіб, що їй співують.

в) Де Губерніяльні Управи не організувалися і розмірів членських внесків не визначено, складати добровільні датки, аби негайно зібрати кошти для партійної справи.

13. Партія твердо стоїть на принципах послідовного демократизму й парламентаризму і мусить бути вільною від всякого уряду, через те вона не повинна користуватися жадними субсідіями від уряду й урядових осіб.

14. Для збільшення партійних коштів необхідно використовувати партійні впливи в кооперативах. В існуючих кооперативних організаціях члени Партії повинні брати жваву участь і старатися аби вони більше призначали коштів на культурно-просвітні цілі, бо це допомогатиме як культурній, так і партійній роботі Партії.

15. Раз на місяць, а в випадках особливо важних і частіше, волостні, повітові й губерніяльні організації повинні складати короткий звіт про своє фінансове становище і стан партійних організацій центрам, біля яких вони гуртуються, й надсилати до губерніяльних і Головної Управи Партії.

16. Стоячи в обороні права і порядку на місцях — волості, повітові й губерніяльні організації Партії повинні негайно повідомляти губерніяльні й Головну Управу про всі надужиття й беззаконства

провінційальної адміністрації, аби центральні установи Партії могли впливати в вищих урядових колах і домагатися притягнення до відповідальности законопорушників.

Камянець-Подільський, в вересні 1919 р.

Голова Головної Управи У. Н. П. М. Чудінов—Богун.
Секретар М. Байер.

VI.

До громадянства.

Відозва Подільської Губерніяльної Управи У. Н. П.

Завдання Української Народної Партії є захист національно-політичних та суспільно-економічних інтересів дрібної буржуазії*) власними силами її самої. Ці сили розпорошені. Дрібна буржуазія на Україні розпадається на мійську і сільську, яка економічно й національно різниться між собою, навіть ворогує. Проба запровадити комуну на селі або соціалізацію землі показали, що це загрожує голодом місту. Знищивши панські маєтки та сільських дрібних і середних власників, місто само повинно перетворитися в самостійну комуну, значить зникнути. Позаяк те й друге є згубне для культури й противно інтересам мійського населення, то всі соціалістичні спроби мусять упасти. Але й панських маєтків, які давали найдешевший хліб, вже не повернеш. Для віддалення голоду і комуні міщанин повинен підтримувати сільського власника, головню середного. Таким чином виникає спільність економічних інтересів мійської та

*) Див. другу точку IV. розділу обіжника Головної Управи про основи тактики (стор. 27) і восьму точку організаційної інструкції (стор. 29). — Р е д.

сільської буржуазії, якої раніш бракувало. Лишається ріжниця національна.

Сільська буржуазія є національно мало свідомою, українською, а мійська або національно свідомою не українською, або зденационалізованою українською, навіть ворожою українству. Большевицькі навали та реакційні політичні напрямки Колчака-Денікіна замінили ворожість до України й прихильність до Росії на недовірчивість до обох, навіть зневіря у їх сили. Мійська буржуазія почула, що національний рух український та російський переживають хоробливий стан, виникають один з другого й мусять перейти в нові форми державного будування. Потяг до твердої державної влади все зростає, але належного оперття в народніх масах дрібна мійська буржуазія не думала шукати, все таки покладаючи надії на сторонню силу російську та західно-європейську. Між тими ці дві сили взаємно нейтралізувалися, бо перша ніяк не сходила з позиції азійського деспотизму, централізму й насильства в державнім життю, а друга, проводячи європейські принципи державного й суспільного ладу, потрібувала парламентаризму, лібералізму та федералізму. Україна, яко національна одиниця, була посередині між ними.

Українська дрібна буржуазія мійська була полишена власними силами рішати національно-державну справу. Єдине розумне рішення цієї справи для мійської буржуазії є стати на чолі сільської дрібної буржуазії в національно-державній роботі. Всякі сподіванки, всякі мрії мусять бути нетайно забуті й змінені на реальну роботу—організування своїх сил. Головна мета такого організування в сучасний момент є оздоровлення нашого державного життя. Народ мусить бути нами покликаний до влади, а не поділу чужої власности, як це робилося до цього часу. Влада народу на Україні, заснована на дрібно-буржуазних верствах, повинна бути широко демократичною й зразки її вже вироблені у західній Європі. Основні принципи її: парламентаризм, політичні права громадян, вільна класова боротьба в політичних формах. Значить перша наша вимога — установа основних законів всенародніми зборами, установчими зборами, а не трудовим конгресом. Програма Партії задалегідь визначає переве-

дення земельної реформи, як розпродажу землі панської по дешевим цінам, дрібними участками. Це зміцнить дрібнобуржуазні українські верстви і разом зробить ці верстви зацікавленими в підтримці української державної влади. Партія визнає, що парламентаризм є засіб, а не мета, — він корисний тоді, коли зміцнює державну владу. В перші часи парламент, яко законодавча влада на Україні, буде лише підготовляти форми нового політичного життя. Керувати життям громадським і суспільним, розбурханим, виведеним з колії, повинна міцна зверхня політична влада. Це нам показав досвід французької революції. Партія в своїй програмі не визначила остаточно устрою зверхньої політичної влади. Зорганізована сільська дрібна буржуазія всеї України рішить це питання, як і багато інших, остаточно вирішення яких належить всенародним установчим зборам.

Наше головне завдання — організація народніх дрібно-буржуазних мас на український національній основі. Зорганізувавши їх під національним лозунгом, ми станемо на європейським ґрунті, здобудемо належну допомогу звідти. Ми вийдемо тоді з того стану несвідомого большевизму, заснованого на політичній пасивності народу, в яким перебуваємо і який економічно й душевно тяжко гнітить нас.

1919 року, 16. серпня.

VII.

Внутрішнє й зовнішнє положення України та завдання нашої політики. (Резолюція Головної Управи Української Народної Партії з дня 7. вересня 1919 року.)

На наших очах, під ударами всесвітньої війни та революції, розвалилися великі держави Росія та Австро-Угорщина, а Німеччина примушена підписати подиктований їй Антантою мир.

Але ж світова війна ще далеко не закінчена, лише в нових формах і варіантах перенесена на широкі простори бувшої Російської Імперії, де кується доля народів Європи, визнаних і не визнаних ще конференцією в Парижу.

Судільним фронтом перемогла Антанта Німеччину на полях зруйнованої Франції, однак зараз, в творенні перспектив політичної та економічної майбутности Європи, вона не висуває вже єдиною міцною лавою й члени її втягуються в боротьбу за свої інтереси по зовсім иншим, чим раніш, ознакам поміж державні групування й виступають не як побідники-керманічі, а лише як окремі держави, що оберігають свої власні інтереси.

Італія порушує єдність Антанти домаганням вищого керування справами Балкану й під тягарем наслідків війни, а також обов'язків перед Антантою, поволі виходить з неї.

Англія не може підпірати вимог Франції що до Німеччини й Росії та стоїть на передодні порозуміння з Німеччиною.

Америка й Японія завязалися на далекому Сході — в Азії.

Франція стоїть під загрозою німецькою так само, як і раніш, бо обтяжена вона наслідками війни не менш, як і Німеччина.

Малі антантофільські держави, крім Польщі, доля якої тісно лучиться з долею Франції, що даліше то все значніше змінюють свою орієнтацію.

Англія, одрізавши Німеччину від світового ринку, хоче зміцнити своє становище монополіста в колоніальному світі й шкодитиме утворенню на Сході Європи великої політичної сили, яка-б загрожувала її інтересам у Персії, Афганістані й Туреччині.

Франція, не маючи змоги обезсилити Німеччину остільки, щоб вона перестала бути для французької нації політичним противником, шукає на Сході Європи сильного політичного спільника, економічно визволеного від Німеччини, щоб у формах старого альянсу забезпечити собі належну стратегічну обстановку й разом з цим врятувати свої мільярди, що розташовані в російській ренті та російських підприємствах.

Італія в великій політично й економічно державі на Сході Європи бачить погрозу своїм впливам на Балкані.

Америка найменше зацікавлена в політичних та економічних справах Сходу Європи, тому їй найбільше може зрозумілі принципи президента Вільсона. Польща й Румунія, захопивши добрі шматки території на Сході надзвичайно зручною грою своєї дипломатичної агентури, не можуть претендувати, при слабості своїх національно-політичних сил, на яку будь значну роль, коли на Сході повстане, під егідою Великої Росії, значна політична сила.

Німеччина, відрізана від своїх колоніальних ринків, шукає собі економічної та політичної підмоги на Сході Європи, базуючись на давніх своїх політично-економічних зв'язках і настроях народних мас за часи війни, а потім революції.

І ось, саме в той час, коли всі народи Заходу Європи шукають розв'язання й завершення п'ятилітньої кривавої боротьби на Сході Європи, бувший колись Сходу — Росія, лежить розбитий і виснажений надзвичайної сили соціалістичними експериментами, жорстокою боротьбою клас і народів між собою за свої національні, культурні, політичні й економічні домагання. Московський більшовизм й імперіалізм, Україна, Польща, Білорусь, Кубань, Дон, Литва, Латвія, Фінляндія, Кавказ, Крим і Сибір викинули з нідр своїх одні — мрії про імперіалістичну «соціальну» революцію, другі — мрії про попередній імперіалістично-монархічний престиж колишньої Росії, а інші — ідею свого національного відродження й своєї національної державности.

Змучені довголітньою війною народи Європи в національних своїх інтересах будують різні політичні й економічні комбінації зі Сходом Європи і в тих комбінаціях Україна, яко четверта частина бувшої Росії, з погляду економічного, і лише як така,кладається раз-у-раз головним чинником, головною базою політики й стратегії не тільки московського більшовизму та російської реакції або централізму, а також і держав Заходу Європи.

І справді. В часи війни й російської революції Німеччина охоче пішла на допомогу Україні в її боротьбі з большевиками, бо через це мала добре заплілля і надзвичайно багату базу.

Антанта перед тим обіцяла всякі блага, аби Україна тримала непорушними свої південні та південнозахідні фронти.

Большевики сунуться на Україну в надії зміцнення своїх позицій, вичерпанням багатств України.

«Єдина неподільна» основу свого воскресення з мертвих зараз бачить теж у належному використуванню економічних і людських ресурсів України.

Таким чином значіння української території в сфері міжнародної зовнішньої політики величезне.

Але брак національної свідомости в широких масах народніх, розпорошеність українських національних сил, нерозуміння урядовими соціалістичними партіями національно-політичних і економічних завдань всього народу в цілому не дають змоги Україні виявити своє справжнє обличчя й силу, відповідно розмірам території та кількості її населення.

До тогож-ж персональний склад українських дипломатичних місій, за виїмком небогатых, не відповідає своєму призначенню, бо складаються вони по родинних, протекційних, партійних та всяких інших, а не ділових ознаках; діяльність цих місій призвела до того, що Україну мало знають, або, де знають, гублять всякі до неї добрі почуття. Особливо надалі українські фінансові та торговельні місії, які нічим не допомогли в зміцненню курсу гривни й придбанню необхідних закордонних товарів.

Таку ситуацію дуже влучно використовують московські імперіялисти й румунські та польські політичні кола проти української національної державности, а наслідками цього, в певній мірі, є київська катастрофа та зміцнення претензій Польщі й Румунії в Правобережній Україні, Галичині, Буковині та Бесарабії.

В даний момент наше становище треба признати критичним, не зважаючи на всякі стратегічні та політичні умови з Поляками й Румунами, тим більше, що перший рішучий удар українській само-

стіяности може статися як раз з цього боку, бо ніхто так, як Польща та Румунія не зацікавлений в цілковитій політичній та економічній ізоляції України, що може привести їх до порозуміння з російськими політиками коштом України, щоб-то до її поділу.

В безупинному, послідовному наступі як «Радянської влади», так і вождів «Єдиної, неподільної» на Україну, коли ті й другі нищать українські школи, видавництва, кооперативні союзи, просвіти, товариства й забороняють вживання української мови — ми бачимо прояви того російського імперіального націоналізму, який вибухне наче вулкан на Московщині, коли її звільнять від большевиків. Цей націоналізм з упертістю й жорстокістю домагатиметься «Єдиної, великої», яку розшарпала Антанта, колишній спільник, або поділили «інородці — зрадники», що були під владою Росії. Тоді не пощастить в громовиці й бурі російського націоналізму тим народам, в тому числі й українському, які не покладуть в основу своєї національної державности міцного економічного й національно-політичного фундаменту, певного непорушного звязку поміж національно-політичними та економічними інтересами своєї нації, того фундаменту, без якого ще не раз чужі ворожі сили силкуватимуться знести, стерти ідею української державности й погрожуватимуть самому існуванню української нації.

Таким фундаментом, центром живих творчих сил на Україні, є селянство—хліборобський і національно-промисловий елементи, з їх непохитними вимогами правного ладу на основі власности й широкого парламентаризму та демократизму, і лише ці елементи можуть бути міцною підвалиною будуччини української державної й національної ідеї, бо пролетаріят і велика буржуазія на Україні, з погляду національного, здебільшого чужі, або байдужі до українських національно-державних змагань.

Хліборобський клас, еволюційний по суті свій, а тому пасивний з початку революції, як те свідчить історія всіх революцій, мусить сказати і скаже своє остаточне слово на прикінці революційного часу, і те слово на довгі роки вирішить справу української національної державности. І коли економічні інтереси цього класу

не будуть зв'язані з національно-політичними інтересами, то українська національна справа й державність будуть надовго подавлені ворожими силами сусідів, які всі мають яскраво-визначену націоналістично-імперіялістичну окраску.

Щож робиться для цього середнього й дрібного хлібороба та промисловця? — Нехтують увесь час реальні, глибоко-демократичні інтереси цього найбільш продуктивного, найбільш обережного й рішучого чинника долі української землі; хитають всіма можливими засобами віками засвоєне в психології народу право власності на землю й труд, пишачись соціалістичною фразеологією, кохаючись поглибленням революції; руйнують народне господарство; викликають на Божий світ боротьбу хлібного села з голодним містом і пролетаріатом, що без праці бавиться своїми гаслами; провадяться різні спроби соціалізації й націоналізації землі, монополізації промисловости та торгу; руйнують єдиний демократичний український національний фронт і підкопують безоглядно коріння української національної ідеї й української державности.

І найменш диктатора соціалістичних партій на Україні може сприяти зараз зросту творчих сил України, зміцненню її економічного добробуту та порятунку української державности.

В надзвичайно трудній зовнішній і внутрішній ситуації правуючі кола не мають ні певної програми, ні певної тактики. Всю їхню політику й національно-державну роботу розраховано на недовгий час уперед, а поза тим вони живуть лише вірою в чудесне спасіння української державности. За 8 місяців боротьби з большевиками, коли українській державности нераз погрожувала цілковита загибель і тільки, мов чудом, додержалася вона до наших днів, наші правуючі кола стали фаталістами.

Під натиском згаданих вище міжнародних, політичних та економічних факторів, а також під натиском внутрішніх економічних колізій, — годі думати про можливість чудес, треба відкинути всякий фаталізм і спокійно аналізувати міжнародне й внутрішнє становище України, без жадної наперед узятої думки, без уваги на вузько-партійні інтереси.

Після такого аналізу Українська Народна Партія не може не бачити того, що нині стоїмо перед могилою української національної державності, а може навіть занепаду на довгий час культурно — національного відродження України.

Українська Народна Партія вважає своїм обов'язком довести до відома урядових кол, що інтереси української нації зараз вимагають:

1. Радикальної зміни курсу внутрішньої політики в напрямі дійсного забезпечення демократизму, парламентаризму, правності й порядку.

2. Припинення соціалістичних експериментів у внутрішній економічній, фінансовій та земельній політиці й забезпечення приватної ініціативи й коштів в справах розвитку українського народного господарства.

3. Проголошення того, що потрібні для розвитку української нації соціальні реформи будуть вирішені й остаточно закріплені Українськими Установчими Зборами.

4. Приняти міри до того, аби широкі кола населення відчували не лише свої права, але й обов'язки перед українською державою.

5. Негайно зробити належні зміни дипломатичних і торговельно — фінансових місій в напрямі покликання до праці ділових елементів, які могли-би піднести престиж України в очах Європи, зміцнити українську валюту й зав'язати реальні торговельні зв'язки з іншими державами для забезпечення армії, населення й господарства України.

6. Не опиратися в національній державній роботі на диктатуру поодиноких клас, партій і політичних груп.

7. Зміни курсу політики відносно галицького Уряду й війська, бо виявлене доси відношення до них розламає національну єдність і шкодить будівництву Соборної України.

М. Кам'янець, дня 7. вересня 1919.

За Головну Управу Української Народної Партії: Голова Управи Партії: Микола Чудінов — Богун; Член Управи: Корній Красюк; Секретарь Партії: Микола Байер; за Повітові Відділи: Микола Арнаут.

VIII.

Платформа

Всеукраїнського Союзу хліборобів власників.*)

1. Україна є і повинна бути незалежною та суверенною державою, з парламентарно-демократичним правовим устроєм. На чолі держави пробуває гетьман.

2. До скликання Сойму, який необхідно зібрати не пізнійш 1-го лютого 1919 року, уся повнота верховної влади у державі належить гетьману.

3. Державною вірою на Україні є віра православна, а українська церква повинна бути автокефальною.

4. Державною мовою на Україні повинна бути мова українська.

5. Усі громадяне української держави користуються перед законом рівними правами.

6. Для захисту держави Україна повинна мати своє національне військо.

7. Принцип приватної власности має бути непорушним, але в інтересах держави розмір володіння землею необхідно обмежити. Через те аграрна реформа повинна бути переведена негайно і в інтересах широких верств селянства-хліборобів, яко єдиної та міцної підвалини української державности.

В основу аграрної реформи необхідно покласти примусовий викуп землі у великих землевласників і після парцеляції передати землю хліборобам через земельний банк за певну плату.

8. Українська державність може бути збудована лише на національних демократичних підвалинах, через що і уряд держави повинен бути національно-демократичним.

*) Визначена була в київських часописах в перших числах жовтня 1918

IX.

До Ради салдацьких депутатів германських військ м. Київа.

Протест Всеукраїнського Союзу хліборобів власників.

В часі жорстокої, кривавої, братовбийчої всесвітньої війни, де по заклику сильних мира цього, народ повстав проти народа, брат проти брата, демократія всього світу зрозуміла свої завдання і почалось перебудовання життя у нові форми й на новий лад.

Перемогла демократія і на прапорі своєму написала вона право усіх пригноблених народів на самовизначення, на утворення своїми силами своєї долі й щастя свого життя.

Український нарід, що більш 250 років був у неволі московського царизму, народ-демократ, що з перших моментів російської революції був перейнятий великою жагою свого національного відродження, великими зусиллями, серед моря огню та розрухи, збудував свою Українську Державу, закликавши собі на підмогу для боротьби з руїною культури російськими більшовиками, германський великий нарід.

І от в цей час, коли, здавалось, обидва вільні народи — германський і український — повинні-б були протягти один одному руки до братерства, до демократичного почуття й щирости відносин, в цей час на Україну посунулось нове лихо, нове нещастя — повсталла нова горожанська збройна кривава боротьба.

До цього діло йшло вже давно. Україна, що гостеприємно приймала до себе всіх, хто спасався від большевизму, що давала їм тихий, теплий та довольний усім притулок, в щирости своїй не бачила, що на грудях своїх одгодовує ядовитих зміїв. Великороси прийшли до нас, українського народу, й накоплювали свій яд, щоб укусом своїм умертвити наш нарід.

Російські елементи, шоклонники царизму та вороги демократії, набравшись сили, примусили Гетьмана змінити міністрів Україн-

ців, а на їх місце поставити реакційних російських поміщиків. Вони не хотять проводити земельної реформи на справедливих началах, не раз сказаних у грамотах самого Гетьмана. Вони заставили його оголосити федерацію з Росією, яка зараз на існує, намагаючись поставити у влади таких людей, які на протязі усієї історії Російської Держави так пильно, так немилосердно душили волю народів, що мали нещастя бути під владою російського царя.

Вони, ці реакційні елементи, аристократи та бюрократи, що вже були скинуті в Росії зі свого панування, стихійно визволеними з неволі російською революцією народами, захопили на Україні владу і, не визнаючи права народів на самовизначення, насильно, з зброєю в руках заставляють український нарід утворювати єдину неділиму Росію, на чолі з монархом, дивлячись на український нарід та його багатства, як на добрий ґній для будування російського централізму та самодержавія.

Вони зараз запалили на Україні криваву пожежу, вони насильно кинули наших братів сердюків у боротьбу проти своїх же братів Українців, вони і Вас, германські вільні салдати, як будто підневолені штовхнули в цю криваву пожежу.

З тими, що повстали, в розрішенню соціально-економічних проблем у нас мало спільности, навіть більше ворожости, але одно нас з ними об'єднує: вони сини того-ж самого, що й ми, віками національно пригніченого народу; вони плоть од плоті, кров од крові тогож самого могострадального народу, який на протязі своєї історії національно виніс немало страждань і мук.

От через що вони нам рідніші та дорожчі, ніж ті, що зараз разом з Вами розстрілюють їх з гармат та кулеметів. Вони повстали проти тих, що уважають український нарід не за націю, а за якийсь відтінок, за якусь незначну різновидність великоруського народу, «говорящого в різних губерніях на різних наречіях».

Франція, як і німецький нарід, захищаючи зі зброєю в руках самобутність своєї культури, яко драгоцінніший посуд і сокровище людського духа, ставлять свою національність, свою націю найвище інших благ свого життя. Алеж та сама Франція, абсолютно незнаю-

чи українського народу, його бажань та стремлінь, своїм передчасним пляном про об'єднання Росії в велику сім'ю славянських народів зробила те, що дала змогу знов народитися на Україні братовбивчій війні.

Ми не можемо вірити, щоб французський нарід, по своєму духу глибоко демократичний та свободолобовий, не визнав українського народу, щоб підтримував той новий «національний» кабінет міністрів, який нічого спільного з українством не має.

Ми, українські селяне, хлібороби, дрібні та середні власники, як реальна сила в справі установаження та підтримання державного порядку, яка винесла на своїх плечах весь тягар революції і вийшла з неї не розбитою, а навпаки зміцнілою в силі, здатною до дальнішого розвитку своїх творчих сил, ми, хлібороби, гаряче протистуємо проти цієї кривавої боротьби, протестуємо, як і проти тих силів України, що зараз у Директорії, а ще більше проти тих «добровольців», що не йдуть на фронт для боротьби з большевиками, а затіяли тут, у серці України, заколот і боротьбу за владу, надругуючися над нашим національним почуттям.

Ми, хлібороби, приносимо до Вас, германські солдати, свій протест проти того, що леться кров українського народу, від куль та снарядів армій: Директорії, російських реакційних аристократів та бюрократів і вільних демократів германського народу.

З'явилось у нас на Україні невидане чудо: незаконне братерство російської реакції з германською демократією в поневоленню зі зброєю в руках українського народу!

Не треба роздорів, нехай не леться кров. Ми, українські хлібороби власники, заявляємо Вам, німецькі солдати, і всьому світові, що вільні народи всього світу і Великий Бог дивляться на ту неправду, що роблять з Україною, і ми зі слізьми на очах протестуємо проти братовбивчої горожанської війни.

Ви, германські демократи, припиніть пролиття крові, скажіть тим і другим, що пройшов вже час збройного вирішення народніх питань, помимо більшости самого народу, що настав час будування нового життя в процесі довгої, але культурної творчої роботи на

користь всьому народові, без збройного захвату влади й нехтування волі народу, і не обрамати своїми експериментами України в один великий божевільний дім.

Ви, германські солдати, скажіть щиро і одверто, що-б Ви дома у себе зробили, коли-б з одчаю ваші батькі, брати й сини з запалу повстали зі зброєю в руках у боротьбу не тільки за може утопічні, з нашого погляду, соціальні стремління, але найбільше за свої національні права? Чи Ви їх назвали-б большевиками у тому російському розумінню цього слова, та чи пішли-б з зброєю в руках проти них?

Ваш попередній уряд приніс Україні й українському народові забезпечення національних і державних прав, неже-ж Ви, германські вільні салдати, своїми руками криваво уб'єте долю відродившогося українського народу?

Скажіть щиро, які сили примушують Вас йти проти українського народу? — Ми, своїм хліборобським серцем, Вас закликаємо разом з нами сказати тим і другим: годі крові, одступіться і дайте змогу самому народові творити своє життя по своїй волі. Нам не треба насильства, з якого-б то не було боку.

Допоможіть нам припинити криваву сварку, утворіть з нами гарантію того, що російські добровольці підуть разом з своїм новим «національним українським кабінетом» з меж України на боротьбу з большевиками у Великоросії і тим самим дадуть змогу повстанцям Директорії спокійно розійтись по своїм оселям і можливість провадження національно-культурної роботи на користь українському народові та зміцнення його держави на національно-демократичних підвалинах.

Київ, 3. 12. 1918.

Голова Управи Союзу: М. Яленко; Секретарь І. Пашевський;
Члени Ради Союзу: М. Коваленко, М. Чудінов, Г. Бреус, К. Красюк,
М. Задорожній.

(18) 1 руб 32 коп

(19867)

PL 3896

Вийшли з друку, друкуються й приготавлиються до ар-
дання партійного видавництва Української Народної Партії „С

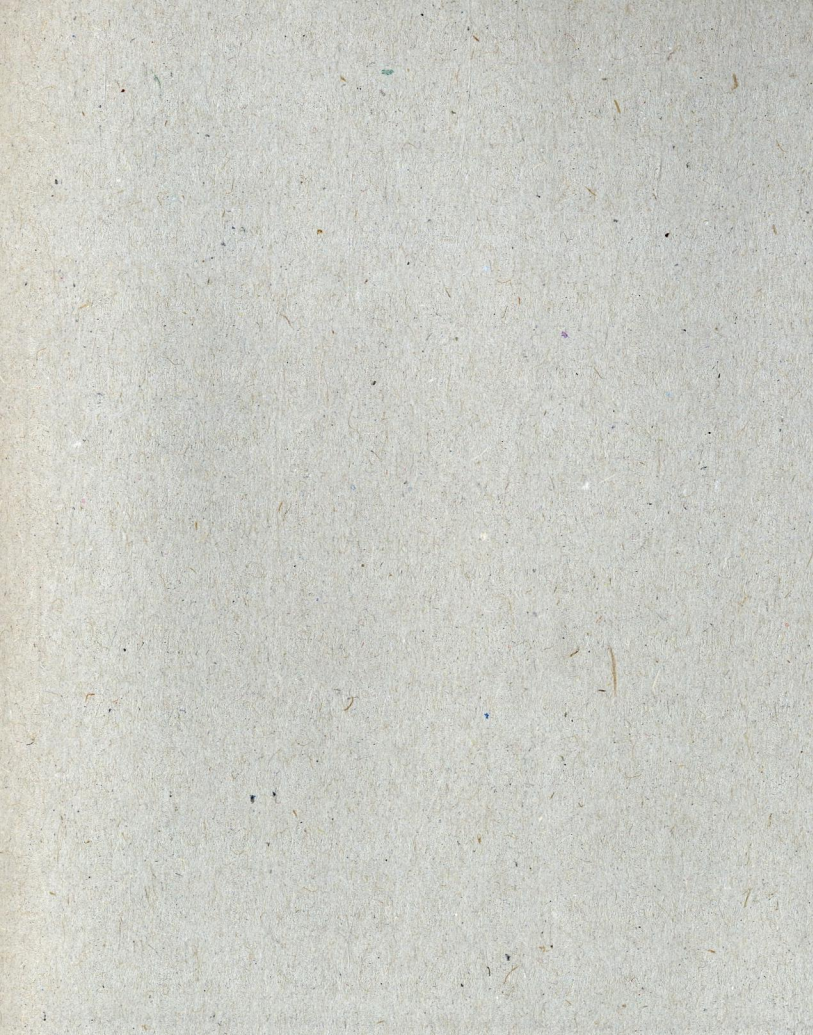
- ч. 1. Програма Української Народної Партії.
- ч. 2. Матеріали до програми, тактики й організації
родної Партії.
- ч. 3. Пояснення до програми Української Народної Партії.
- ч. 4. З політичного життя українських полонених в Австрії і Ні-
меччині.
- ч. 5. Держава, політика й політичні партії.
- ч. 6. Розвій українських політичних партій.
- ч. 7. Причини аграрної революції на Україні й шляхи до розв'язання
аграрної справи.
- ч. 8. Чи хватить для всіх землі і чи можна її рівно поділити.
- ч. 9. Україна за часів гетьманів Богдана Хмельницького й Ів. Мазеви.
- ч. 10. Бездорожжями нашої політики.
- ч. 11. Большевики.
- ч. 12. Роль кооперації в національнім відродженні українського народу.

Закордонна адреса видавництва: Österreich, Wien, VIII, Josefstädter-
strasse 79, T. 18, Verlag „S w o b o d a i P r a w o“.

Для політичного й національного освідомлення поручаємо до читання
й поширення такі книжки:

Іп. Бочковський: Національна справа (статі про національне пи- тання в зв'язку з сучасною війною)	25 коп.
Його-ж: Фінляндія та фінляндське питання	15 „
В. Дорошенко: Українство в Росії	15 „
Мирон Кордуба: Північно-Західна Україна	15 „
Його-ж: Територія і населення України	15 „
М. Лозинський: Галичина в життю України	8 „
С. Новик: Політичні партії Угорщини	4 „
Др. Рудольф Челен: Політичні проблеми світової війни	20 „
Льонгін Цегельський: Русь-Україна а Москвіщина-Росія	15 „

Перечислені тут книжки, як і багато різних інших книжок можна
набути у Відни, Josefstädterstrasse 79, T. 19, Видавництво „Вістник Життя“.

PA 3896y